

DOI: 10.62829/VNHN.371.59.63

TỔ CHỨC THỰC THI PHÁP LUẬT KHÂU YẾU CẦN SỚM KHẮC PHỤC

✍️ ThS. Trần Đình Kháng

● **TÓM TẮT:** Vấn đề tổ chức thực hiện pháp luật đang là khâu yếu thể hiện sự bất cập trong việc đưa pháp luật vào cuộc sống. Mặc dù hệ thống pháp luật đã không ngừng được hoàn thiện, nhiều văn bản pháp lý đã được ban hành đầy đủ, nhưng việc thực hiện trên thực tế vẫn còn nhiều hạn chế. Nguyên nhân chủ yếu đến từ việc thiếu trách nhiệm, năng lực hạn chế của đội ngũ cán bộ thực thi, cơ chế giám sát chưa hiệu quả, và sự phối hợp giữa các cơ quan chưa chặt chẽ. Bài viết không chỉ phân tích thực trạng yếu kém đó, mà còn nhấn mạnh, để nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước và đảm bảo pháp luật được thực thi nghiêm minh, cần sớm khắc phục những tồn tại này bằng cách tăng cường kỷ luật, cải cách hành chính, nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ và hoàn thiện cơ chế kiểm tra, giám sát thực thi pháp luật...

● **Từ khóa:** Tổ chức thực thi pháp luật, khâu yếu, sự bất cập, tăng cường kỷ luật, cải cách hành chính, nâng cao chất lượng đội ngũ.

● **ABSTRACT:** The issue of law enforcement organization remains a weak link, reflecting shortcomings in bringing laws into practice. Although the legal system has been continuously improved and many legal documents have been fully promulgated, the actual implementation still reveals numerous limitations. The main causes stem from a lack of responsibility, limited competence of enforcement personnel, ineffective monitoring mechanisms, and insufficient coordination among agencies. This article not only analyzes these weaknesses but also emphasizes that, in order to enhance the effectiveness of state governance and ensure strict enforcement of the law, it is necessary to promptly address these shortcomings by strengthening discipline, advancing administrative reform, improving the quality of the workforce, and perfecting mechanisms for monitoring and supervising law enforcement.

● **Keywords:** Law enforcement organization, weak link, shortcomings, strengthening discipline, administrative reform, improving workforce quality.

Ngày nhận bài: 03/9/2025 Ngày bình duyệt: 12/9/2025 Ngày duyệt đăng: 26/9/2025

Pháp luật là công cụ quan trọng để quản lý xã hội, duy trì trật tự, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của công dân, tổ chức. Tuy nhiên, pháp luật chỉ thực sự phát huy hiệu lực khi được

thực thi nghiêm minh, hiệu quả. Việc tổ chức thực thi pháp luật đóng vai trò then chốt trong quá trình hiện thực hóa các quy định pháp luật vào đời sống. Hiện nay, ở Việt Nam, mặc dù hệ thống pháp luật ngày

càng hoàn thiện, nhưng công tác tổ chức thực thi pháp luật vẫn còn nhiều bất cập, thách thức.

KHÁI NIỆM VÀ VAI TRÒ CỦA CÔNG TÁC TỔ CHỨC THỰC THI PHÁP LUẬT

Về mặt khái niệm, thực hiện pháp luật là hành vi của một chủ thể tiến hành (bao gồm hành động hoặc không hành động), phù hợp với những quy định và yêu cầu của pháp luật. Có nghĩa là, những hành vi ấy không trái pháp luật và không vượt quá khuôn khổ mà pháp luật quy định.

Thực thi pháp luật là quá trình hiện thực hóa các quy định pháp luật vào đời sống thực tiễn thông qua hoạt động của các chủ thể có thẩm quyền.

Vai trò: Bảo đảm pháp luật được áp dụng công bằng, nghiêm minh; Tăng cường hiệu lực của hệ thống pháp luật; Bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.

Thực hiện pháp luật bao gồm 04 hình thức:

1. Sử dụng pháp luật: Các chủ thể pháp luật có thể sử dụng hay không sử dụng các quyền mà luật pháp cho phép. Ví dụ: công dân có quyền đi du lịch trong nước, ra nước ngoài hoặc di chuyển từ nước ngoài về Việt Nam theo quy định. Điểm đặc biệt của hình thức thực hiện pháp luật này là chủ thể có thể thực hiện hay không thực hiện quyền mà pháp luật cho phép.

2. Tuân thủ pháp luật: Là hình thức thực hiện pháp luật theo cách thụ động. Các cá nhân, tổ chức kiềm chế để không vi phạm các quy định cấm đoán của pháp luật. Ví dụ như không nhận hối lộ, không vận chuyển chất ma túy, không thực hiện các hành vi lừa đảo, không lái xe sau khi uống rượu bia...

3. Thi hành pháp luật: Là hình thức thực hiện pháp luật theo hướng chủ động. Chủ thể pháp luật phải chủ động thực hiện một hành động nhất định theo quy định của

pháp luật. Ví dụ: thanh niên thực hiện nghĩa vụ quân sự, công dân thực hiện nghĩa vụ đóng thuế, nghĩa vụ lao động công ích...

4. Áp dụng pháp luật: Là hình thức của các cơ quan nhà nước có thẩm quyền, căn cứ vào quy định của pháp luật để ra các quyết định, xử lý những vấn đề thuộc phạm vi trách nhiệm của mình.

Có 05 đặc điểm chính trong thực hiện pháp luật, bao gồm:

1. Thực hiện pháp luật bằng hành vi: Hành vi là cách thức tồn tại của con người, được hình thành trên cơ sở nhận thức và được biểu hiện bằng hành động thực tế. Coi thực hiện pháp luật bằng hành vi để có cơ sở gắn với trách nhiệm pháp lý của chủ thể.

2. Thực hiện pháp luật phải đảm bảo các yêu cầu theo pháp luật quy định: Thực hiện pháp luật là thực hiện các quyền, nghĩa vụ hợp pháp dành cho chủ thể. Thực hiện pháp luật trên từng lĩnh vực đời sống là khác nhau. Pháp luật cần có yêu cầu cụ thể cho từng lĩnh vực: về nhận thức, về thời hạn, an ninh xã hội...

3. Thực hiện pháp luật là hoạt động có mục đích cụ thể: Mục đích thực hiện pháp luật là phạm trù mang tính cơ quan và tùy thuộc từng lĩnh vực, hình thức thực hiện pháp luật khác nhau. Mục đích thực hiện pháp luật là không giống nhau. Để đảm bảo thực hiện pháp luật có tác dụng lâu dài thì mục đích phải rõ ràng, cụ thể.

4. Thực hiện pháp luật thông qua quan hệ pháp luật: Quan hệ pháp luật là sản phẩm của thực hiện pháp luật. Cùng với đó, quan hệ pháp luật tạo môi trường và điều kiện cần thiết cho quá trình thực hiện pháp luật được hoạt động.

5. Thực hiện pháp luật được đảm bảo bằng các chính sách của Nhà nước: Pháp luật là sản phẩm do Nhà nước tạo nên. Trong hoạt động xã hội, pháp luật thể hiện ý chí của nhân dân lao động. Do đó, việc pháp luật được tôn trọng và thực hiện nghiêm minh là yêu cầu khách quan đặt ra từ chính

thực tế xã hội, từ sự mong muốn của Nhà nước cũng như nguyện vọng chung của hầu hết nhân dân lao động.

Ý nghĩa của thực hiện pháp luật trong đời sống xã hội

Thực hiện pháp luật mang ý nghĩa to lớn, đặc biệt quan trọng trong đời sống xã hội, điều đó được thể hiện ở những mặt sau:

-Bằng cách thực hiện pháp luật, các quy định của pháp luật từ tất cả nguồn luật khác nhau như tập quán pháp, án lệ, văn bản quy phạm pháp luật... mang tính hiện thực hóa, thực sự đi vào đời sống, trở thành hành vi cụ thể, thực tiễn của các chủ thể pháp luật tham gia vào các quan hệ xã hội theo điều chỉnh của pháp luật.

Từ đó, ý chí và mục đích của nhà nước tồn tại trong các quy phạm pháp luật có cơ hội trở thành hiện thực. Các chủ trương, chính sách, quy định của pháp luật nhà nước đi vào cuộc sống thực và phát huy được hết vai trò, tác dụng, hiệu quả của chúng. Qua đó giúp cho đời sống xã hội được ổn định, trật tự và có điều kiện phát triển bền vững. Các quyền và lợi ích hợp pháp của những cá nhân, tổ chức được bảo đảm, bảo vệ và đời sống xã hội được an toàn.

-Trong quá trình tổ chức thực hiện pháp luật, thông qua các hoạt động phổ biến và giáo dục pháp luật, các chủ thể sẽ có điều kiện được nâng cao nhận thức về pháp luật, hiểu rõ hơn các quyền và nghĩa vụ pháp lý của mình trong mối quan hệ pháp luật. Nhờ đó, họ tích cực và chủ động tham gia vào xây dựng các quan hệ đó, chủ động tiếp cận các nguồn lực để phát triển.

-Thông qua quá trình thực hiện pháp luật, những hạn chế, thiếu sót (nếu có) của pháp luật sẽ được, được bộc lộ và kịp thời xử lý. Từ đó, hệ thống pháp luật sẽ ngày càng hoàn thiện hơn, phù hợp hơn với thực tế nhờ vào quá trình sửa đổi, bổ sung và thay thế kịp thời những khiếm khuyết, chưa phù hợp.

Để pháp luật được thực thi có hiệu quả,

cần nhiều giải pháp, nhưng trước hết mỗi cá nhân, công dân Việt Nam đều phải hiểu về trách nhiệm và quyền lợi của bản thân trong việc thực hiện pháp luật. Từ đó điều chỉnh thái độ, hành vi của mình để phù hợp với quy định của pháp luật.

NHỮNG KẾT QUẢ ĐẠT ĐƯỢC TRONG THỰC THI PHÁP LUẬT

Thực thi pháp luật là một giai đoạn quan trọng trong chu trình pháp lý, nhằm bảo đảm các quy phạm pháp luật được áp dụng đúng đắn và hiệu quả vào đời sống xã hội. Việc tổ chức thực thi pháp luật không chỉ phản ánh năng lực quản lý nhà nước mà còn thể hiện mức độ nhận thức, chấp hành pháp luật của người dân và các tổ chức. Trong thời gian qua, Việt Nam đã đạt được nhiều thành tựu đáng ghi nhận trong công tác này:

- *Hệ thống pháp luật và cơ quan thực thi pháp luật ngày càng hoàn thiện:* Nhà nước đã ban hành nhiều văn bản pháp luật quan trọng, phù hợp với Hiến pháp và đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội, hội nhập quốc tế. Quy trình xây dựng và ban hành luật được cải tiến theo hướng công khai, minh bạch hơn. Các cơ quan như công an, tòa án, viện kiểm sát, thanh tra... đã được tổ chức tương đối đầy đủ từ trung ương đến địa phương.

- *Hiệu quả tổ chức thi hành pháp luật được nâng cao:* Các cơ quan thực thi pháp luật như công an, tòa án, viện kiểm sát, thanh tra... đã có nhiều đổi mới trong hoạt động, từng bước nâng cao chất lượng giải quyết công việc. Công tác tuyên truyền, phổ biến pháp luật được quan tâm đầu tư, giúp nâng cao nhận thức pháp luật trong nhân dân.

- *Ý thức chấp hành pháp luật của người dân được cải thiện:* Nhờ vào công tác giáo dục pháp luật, nhận thức của người dân về pháp luật từng bước được nâng lên; nhiều hành vi vi phạm pháp luật giảm rõ rệt trong một số lĩnh vực như an toàn giao thông, phòng chống tham nhũng, bảo vệ môi trường,...

- Một số lĩnh vực thực thi pháp luật có chuyển biến tích cực: Ví dụ, trong phòng chống tham nhũng, tội phạm công nghệ cao, bảo vệ môi trường...

NHỮNG HẠN CHẾ, BẤT CẬP

- Thiếu đồng bộ, thiếu phối hợp giữa các cơ quan thực thi pháp luật: Việc phối hợp trong điều tra, truy tố, xét xử, thi hành án đôi khi còn chồng chéo, kém hiệu quả.

- Tình trạng “trên nóng, dưới lạnh” vẫn diễn ra phổ biến: Chỉ đạo của cấp trên đôi khi không được cấp dưới triển khai quyết liệt hoặc bị biến tướng.

- Năng lực cán bộ còn hạn chế: Một số cán bộ thực thi pháp luật chưa đáp ứng yêu cầu chuyên môn, phẩm chất đạo đức còn yếu. Thậm chí, có hiện tượng những nhiều, tiêu cực, làm giảm lòng tin của nhân dân vào công lý và pháp quyền.

- Công tác kiểm tra, giám sát còn chưa thường xuyên và hiệu quả: Việc phát hiện, xử lý sai phạm trong thi hành pháp luật chưa kịp thời, thậm chí có tình trạng “phạt cho tồn tại”. Cơ chế phản hồi, giải quyết khiếu nại tố cáo còn phức tạp, kéo dài, chưa bảo vệ tốt quyền lợi của người dân. Việc xử lý sai phạm trong thực thi pháp luật đôi khi không nghiêm, làm giảm lòng tin của người dân.

- Tình trạng tiêu cực, tham nhũng trong bộ máy thực thi pháp luật: Một số cán bộ lợi dụng quyền hạn để trục lợi cá nhân, làm suy giảm niềm tin vào pháp luật.

Trong thực tế, hiệu lực của pháp luật không chỉ nằm ở việc ban hành mà còn phụ thuộc vào việc tổ chức thực thi trong thực tiễn. Thực trạng thiếu hiệu quả trong tổ chức thực thi pháp luật hiện nay đang là một trong những điểm nghẽn lớn, làm suy giảm niềm tin của nhân dân, ảnh hưởng đến uy tín của bộ máy nhà nước và sự phát triển chung của xã hội. Vì vậy, việc khắc phục tình trạng này là hết sức cấp thiết, đặc biệt dưới góc độ pháp lý.

NGUYÊN NHÂN DẪN ĐẾN “KHÂU YẾU” TRONG TỔ CHỨC THỰC HIỆN PHÁP LUẬT

Nguyên nhân của tình trạng yếu kém trong tổ chức thực thi pháp luật đến từ nhiều khía cạnh. Trước hết, hệ thống pháp luật còn nhiều quy định chưa rõ ràng, mâu thuẫn hoặc thiếu khả thi, khiến cho quá trình áp dụng gặp khó khăn. Thứ hai, đội ngũ cán bộ thực thi pháp luật còn hạn chế về trình độ chuyên môn, thiếu trách nhiệm, và trong nhiều trường hợp là thiếu đạo đức công vụ. Bên cạnh đó, cơ chế giám sát hoạt động của các cơ quan thực thi còn chưa đủ mạnh, thiếu độc lập, dẫn đến tình trạng “vừa đá bóng, vừa thổi còi”. Ngoài ra, nhận thức pháp luật của người dân còn hạn chế, chưa có đủ kỹ năng và kiến thức để tự bảo vệ mình và giám sát quyền lực công.

Cụ thể hơn, có thể nhận diện một số nguyên nhân sau:

Thứ nhất, nhận thức pháp luật của người dân và cán bộ còn hạn chế. Một bộ phận không nhỏ người dân chưa hiểu rõ quyền và nghĩa vụ pháp lý của mình; thậm chí, không biết đến những quy định pháp luật hiện hành. Ngay cả trong đội ngũ cán bộ thực thi pháp luật, vẫn còn tình trạng yếu về chuyên môn, thiếu trách nhiệm, hoặc thờ ơ với công tác pháp chế.

Thứ hai, cơ chế tổ chức, giám sát và phối hợp còn nhiều bất cập. Một số chính sách, quy định pháp luật được ban hành nhưng thiếu tính khả thi, hoặc không có cơ chế giám sát, xử lý vi phạm hiệu quả. Nhiều nơi thiếu sự phối hợp giữa các cơ quan hành pháp, tư pháp, dẫn đến chồng chéo, đùn đẩy trách nhiệm. Mặt khác, Tác động của các nhóm lợi ích, tiêu cực xã hội còn tồn tại, làm ảnh hưởng đến sự công minh và minh bạch của hệ thống thực thi pháp luật.

Thứ ba, tình trạng “nhờn luật” và tiêu cực trong thực thi pháp luật. Có những trường hợp cá nhân, tổ chức vi phạm pháp luật nhưng không bị xử lý nghiêm minh, tạo tiền lệ xấu. Thậm chí, tình trạng tham nhũng, lợi dụng chức vụ để “lách luật”,

“bảo kê vi phạm” làm suy yếu nghiêm trọng hiệu lực pháp luật.

Thứ tư, công tác phổ biến, giáo dục pháp luật chưa hiệu quả. Các hoạt động tuyên truyền pháp luật còn hình thức, thiếu sáng tạo và không sát với nhu cầu thực tế của từng nhóm đối tượng, đặc biệt là vùng sâu, vùng xa, nơi đồng bào dân tộc sinh sống.

Thứ năm, thể chế pháp luật chưa thực sự đầy đủ và đồng bộ; một số quy định pháp luật còn chồng chéo, khó áp dụng.

Thứ sáu, thiếu chính sách bảo vệ và khuyến khích người thực thi pháp luật liêm chính: Cán bộ tốt không được bảo vệ, khen thưởng đúng mức, dễ nản lòng.

Thứ bảy, công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ chưa đáp ứng yêu cầu thực tế.

Cùng với những nguyên nhân trên, việc thiếu nguồn lực, năng lực hạn chế và sự thiếu đồng bộ từ các cơ quan nhà nước cũng làm giảm hiệu quả của quá trình thực thi pháp luật.

GIẢI PHÁP KHẮC PHỤC SỰ YẾU KÉM TRONG TỔ CHỨC THỰC THI PHÁP LUẬT

1. *Tăng cường nguồn lực*: Cần đầu tư nhiều hơn về kinh phí, nhân lực và cơ sở vật chất cho công tác thực thi pháp luật.

2. *Nâng cao năng lực cán bộ*: Đào tạo, bồi dưỡng thường xuyên cho đội ngũ cán bộ thực thi pháp luật, đảm bảo chất lượng chuyên môn nghiệp vụ và đạo đức công vụ. Đồng thời, có cơ chế sàng lọc, xử lý nghiêm những người vi phạm hoặc thiếu trách nhiệm trong thi hành pháp luật. Có chính sách đãi ngộ hợp lý để thu hút nhân lực chất lượng cao.

3. *Cải thiện cơ chế phối hợp*: Xây dựng cơ chế phối hợp chặt chẽ, hiệu quả giữa các cơ quan, các cấp.

4. *Tăng cường giám sát, kiểm tra và xử lý vi phạm*: Phát huy vai trò của các cơ quan thanh tra, kiểm tra và cơ chế giám sát

xã hội. Thiết lập cơ chế giám sát độc lập, hiệu quả đối với hoạt động của các cơ quan thực thi pháp luật. Những hành vi vi phạm pháp luật, dù là cá nhân hay tổ chức, cần bị xử lý nghiêm minh, không có vùng cấm. Cần tạo điều kiện để người dân tham gia phản ánh, tố giác vi phạm pháp luật, qua đó góp phần nâng cao hiệu lực, hiệu quả của pháp luật trong đời sống xã hội.

5. *Đẩy mạnh tuyên truyền, giáo dục, phổ biến pháp luật* nhằm nâng cao ý thức tuân thủ pháp luật của người dân và doanh nghiệp thông qua các hoạt động tuyên truyền hiệu quả; nhất là đối với học sinh, sinh viên, người lao động và các nhóm yếu thế. Phải đổi mới nội dung, hình thức tuyên truyền cho phù hợp với từng đối tượng, ứng dụng công nghệ thông tin để lan tỏa kiến thức pháp luật.

6. *Hoàn thiện thể chế, đảm bảo pháp luật rõ ràng, minh bạch, khả thi và dễ thực hiện*. Khi xây dựng pháp luật cần lấy ý kiến rộng rãi của các chuyên gia, người dân để đảm bảo tính thực tế và hiệu quả. Rà soát, sửa đổi, bổ sung các văn bản pháp luật chồng chéo, thiếu rõ ràng. Xây dựng quy định rõ ràng về trách nhiệm và quyền hạn giữa các cơ quan thực thi pháp luật.

7. *Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin*: Số hóa quy trình làm việc, xây dựng chính phủ điện tử để giảm thiểu sai sót và tiêu cực. Minh bạch hóa các hoạt động thực thi pháp luật qua công khai dữ liệu, quy trình xử lý.

Việc tổ chức thực thi pháp luật là khâu then chốt trong quản lý xã hội, đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan chức năng, sự tham gia tích cực của người dân và sự nghiêm minh của pháp luật. Những kết quả đã đạt được là rất đáng ghi nhận, nhưng các hạn chế cũng là lời cảnh tỉnh để chúng ta không ngừng cải thiện và đổi mới. Chỉ khi pháp luật được thực thi nghiêm túc, công bằng, hiệu quả thì mới xây dựng được một xã hội dân chủ, văn minh và phát triển bền vững./.